

Gøteborg universitet - Institutt for geovetenskaper

Rikka Salo - rikka.salo@gu.se

Your reference: Rikka Salo

EXECUTIVE OFFICER: BJØRN DALEN

ARKIVKODE: 2016/3229 - 432.4 DATE: 21.06.2016

SAK - BREHEIMEN NASJONALPARK/HONNSRØVE NATURRESERVAT/MYSUBYTТА LANDSKAPSVERNOMRÅDE - INNSAMLING AV TREPRØVER FRÅ FURU - GØTEBORG UNIVERSITET INSTITUTT FOR GEOVETENSKAPER.

We refer to the application dated 11.5.2016.

Breheimen National Board met at the 15.6.2016, where the application was processed.

With this letter Wasted case number 18 / 2016 from Breheimen National Board. We refer to the whole case attached to this letter in norwegian. Here is a translation of the decision (vedtak)in English:

Breheimen National Board's decision:

Breheimen National Board has made their decision to give Gothenburg University Department of geovetenskaper, permission to take core samples and wood samples of pine (Pinus silvestris). Permission is covered issued in pursuance of protective regulations for Breheimen Nationalpark / Honnsrøve nature reserve / Mysubytta Landscape § 4 ref., § 48 in the Norwegian Natural Diversity Act.

Permit on the following conditions:

- Area for sampling, both core samples and wood samples should as far as possible be taken outside of protected areas
- It can be taken drill samples from 8-10 living tree and 5-6 wood samples of dead wood in Breheimen national park
- It can be put drill samples from 6-8 living tree and 4-5 wood samples of dead wood in Honnsrøve reserve
- It can be put drill samples from 6-8 living tree and 4-5 wood samples of dead wood in Mysubytta Landscape area
- The permission is given the years 2016 and 2017.
- National Board may revoke the license if the terms are breached, or in the interests of the natural environment
- Breheimen National Board will have report on the work with a map which shows where all the samples are taken, as well as information about the results of the scientific research.

The decision was done unanimously.

Complain

National Board's decision is an individual decision under Chap. V of the Act relating to administrative matters (Administration Act) dated 17. December 1967. In pursuant of Chap. VI of the Administration Act is the right of appeal in the National Board's decision, ref. Administration Act § 28, first part. An appeal shall be addressed to the Environment Directorate. The complaint should be sent to the Breheimen nasjonalparkstyre v /Fylkesmannen i Oppland, PO Box 987, 2626 Lillehammer, within three (3) weeks after this letter is received, according to the Act relating to administrative matters, § 29, first part.

With sincerely

Marit Aakre Tenno

Leader Breheimen National Park Board

Copy sent by mail to:

Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Skjåk Almenning		2690	SKJÅK
Øyvind Angard			
Skjåk kommune	Moavegen 30	2690	Skjåk
Fylkesmannen i Oppland	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER

Arkivsaksnr: 2016/3229-2

Sakshandsamar: Bjørn Dalen

Dato: 30.05.2016

Utval	Utvalssak	Møtedato
Breheimen nasjonalparkstyre	18/16	15.06.2016

**Sak - Breheimen nasjonalpark/Honnsrøve naturreservat/Mysubytta
landskapsvernområde - Innsamling av prøver frå furu - Gøteborg universitet
Institutt for geovetenskaper.****Saksprotokoll i Breheimen nasjonalparkstyre - 15.06.2016****Vedtak**

Breheimen nasjonalparkstyre vedtek å gje Gøteborg universitet Institutt for geovetenskaper, løyve til å ta boreprøver og treprøver av furu(Pinus silvestris). Løyve er gjeve med heimel i verneforskrift for Breheimen nasjonalpark/Honnsrøve naturreservat/Mysubytta landskapsvernområde § 4 jf., § 48 i naturmangfaldlova.

Løyvet er gjeve på følgjande vilkår:

- Område for uttak av prøver, både boreprøver og vedprøver bør i størst mogleg grad skje utanfor verneområda
- Det kan takast boreprøver frå 8 - 10 levande tre, og 5 – 6 vedprøver av daude tre i Breheimen nasjonalpark
- Det kan takast boreprøver frå 6 - 8 levande tre, og 4 - 5 vedprøver av daude tre i Honnrøve reservat
- Det kan takast boreprøver frå 6 - 8 levande tre, og 4 - 5 vedprøver av daude tre i Mysubytta landskapsvernområde
- Løyvet gjeld for åra 2016 og 2017.
- Nasjonalparkstyret kan inndra løyvet dersom vilkåra vert brotne eller omsyn til naturmiljøet tilseier det
- Breheimen nasjonalparkstyre vil ha rapport om arbeidet med kart over kvar prøvene er tekne, samt informasjon om resultatet av forskinga og kva den fører med seg.

Samrøystes.

Dokument i saka:

- Søknad pr. e-post dagsett 11.05.2016 frå Gøteborg universitet Institutt for geovetenskaper v/Rikka Salo.
- E-post korrespondanse med Rikka Salo ved Gøteborg universitet i perioden 30.05.2016 – 19.05.2016.

Søknaden

Det blir søkt om løyve til å ta treprøver(årringprøver) frå både levande og daude furutre i Breheimen nasjonalpark, Honnsrøve naturreservat og Mysubytta landskapsvernområde. Formålet er å auke nettverket av treprøver frå Skandinavia. Med kombinasjonen av treprøver frå både levande og daude tre vil ein skaffe viktig informasjon om tidlegare klimavariasjonar i Skandinavia. Dei verna barskogområda i Breheimen er av dei mest interessanne.

Søknaden er vurdert i samsvar med:

- Verneforskrift for Breheimen nasjonalpark, dagsett 07.08.2009.
- Verneforskrift for Mysubytta landskapsvernområde, dagsett 07.08.2009
- Verneforskrift for Honnsrøve naturreservat, dagsett 10.06.2005.
- Naturmangfaldlova, dagsett 19.06.2009. Nr.100.
- Forvaltningsplan for Breheimen med tilgrensande verneområde.

Verneforskrift, verneformål og framlegg til forvaltningsplan

Breheimen nasjonalpark med tilgrensande verneområde vart vedteke oppretta gjennom verneplan for Breheimen av Kongen i statsråd 7. august 2009. Breheimen nasjonalparkstyre har forvaltningsmynde for alle verneområda saka gjeld. Omsynet til verneverdiane i området er vurdert, særleg i forhold til landskap, dyreliv og friluftsliv, jf. verneforskrifta § 2 og naturmangfaldlova §§ 1(Formål), 4 og 5 (forvaltningsmål for naturtypar, økosystem og artar) samt § 7(prinsipp for å ta offentleg avgjerd), jf. § § 8-12 (kunnskapsgrunnlaget og miljørettslege prinsipp).

Formålet med Breheimen nasjonalpark er å ta vare på eit høg fjellsøkosystem med eit eigenarta og variert biologisk mangfald, samt ta vare på variasjonsrikdommen som geologi med særprega geologiske førekomstar, vegetasjon og landskap.

Etter verneforskrift for Breheimen nasjonalpark, er mellom anna: - *vegetasjon, også daude buskar og tre verna mot skade og øydelegging av alle slag i nasjonalparken* (verneforskrifta for Breheimen nasjonalpark § 3 pkt. 2.1- Plantelivet),

Etter verneforskrifta for Honnsrøve naturreservat er mellom anna: *Vegetasjon, medrekna daude busker og tre, er freda mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter eller plantedelar frå reservatet. Nye planteartar må ikkje innførast. Planting eller såing er ikkje lovleg.*(Verneforskrift for Honnsrøve naturreservat § 1pkt.1.).

Etter verneforskrifta for Mysubytta landskapsvernområde heiter det mellom anna:

Ta vare på verdifullt setermiljø, vegetasjon og kulturminne som utgjer ein vesentleg del av landskapet sin eigenart, og ta vare på eit stort samanhengande naturområde med rikt dyre- og planteliv som pregar landskapet(verneforskrift for Mysubytta landskapsvernområde § 2).

Tiltaket vil kunne omfatte inngrep i alle tre verneområda. Det er ikkje oppretta nokon eigen spesifisert dispensasjonsheimel for vitskaplege undersøkingar som uttak av treprøver, som i dette tilfelle.

Søknaden må derfor vurderast etter dei generelle dispensasjonsreglane med heimel i verneforskrifta § 4 jf. § 48 i naturmangfaldlova, som er lik for alle verneområda og lyder

Forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå forskrifta dersom det ikkje strir mot føremålet med vernevedtaket og ikkje kan påverka verneverdiane nemneverdig, eller dersom omsynet til tryggleik eller omsynet til vesentlege samfunnsinteresser gjer det naudsynt, jf. naturmangfoldloven § 48.

Bruken av denne paragrafen skal vera snever.

Vurdering

Det blir søkt om å gjennomføre innsamling av vedprøver frå furu (*Pinus Silvestris*). Dette skjer på to måtar. På levande tre ved å bruke tilvekstbor å bore inn til marginen på treet og ta ut ei kjerneprøve for å ta ut årringdata og klimadata. Holet i treet blir tetta med voks. Den andre måten er å ta ut prøver ved å kutte gamle stubbar og gamle daude vindfall, å ta ut ei 2-5 cm prøve (skive) av stubben/stammen/greina eller rota.

Bruk av tilvekstbor for å ta ut årringprøver.

Uttak av prøve frå daude tre og stubbar.

Behovet for prøver

Det er skissert behov for boreprøver frå 20-30 levande tre, to prøver frå kvart tre. Hola bli tetta med voks.

Frå daudt virke er det behov for 10-20 tre pr år i to år, men avhengig av tilgangen på daudt virke.

Under prøvetaking i Jemtland Sverige tok dei 120 prøver av daudt virke. Det blir brukt motorsag eller handsag til å ta prøvene. Det blir saga ut skiver av stubbar eller skar i daude tre, røter eller greiner på bakken. Tjukkelsen er 2-5 cm. Det blir lagt vekt på å ikkje ta unødvendig mange prøver. Dei klassifiserer prøvene ut ifrå kor langt roten har kome.

Tiltaket må vurderast etter § 4 – Generelle dispensasjonsreglar for alle dei tre verneforksriftene det her kan gjelde. Det er § 4 fyrste alternativ som her er aktuelt : - *forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå forskrifta dersom det ikkje strir mot føremålet med vernevedtaket og ikkje kan påverka verneverdiane nemneverdig.*

For det fyrste må det vurderast om vilkåra i § 4 fyrste alternativ er oppfylt. Vilkåra føreset at aktiviteten ikkje strir mot føremålet med vernevedtaket og ikkje påverkar vernevedtaket nemnande.

Det er gjort greie for bakgrunnen for tiltaket det er søkt om. Verneforskrifta for nasjonalparken set forbod mot at vegetasjon, også daude buskar og tre av alle slag blir skade eller øydelagt. Verneforskrifta for reservatet set krav om at vegetasjon, medrekna daude busker og tre, er freda mot skade og øydelegging og det er forbode å fjerne planter eller plantedelar frå reservatet. Verneforskrifta for landskapsvernområdet set krav om å ta vare på verdifullt setermiljø, vegetasjon og kulturminne som utgjer ein vesentleg del av landskapet sin eigenart, og ta vare på eit stort samanhengande naturområde med rikt dyre- og planteliv som pregar landskapet.

Områda som er mest aktuelle for å ta ut slike prøver er i Ostradalen og Billingsdalen. Her vil ein finne store gamle tre og mykje daud ved, sjølv om det er vekslande mengd av dette. Aktuelle område vil ligge i overgangen mellom furuskogen og fjellbjørkeskogen, der ein finn dei største og eldste individa av furu.

Spørsmålet er om ein treng å ta så mange prøver inne i verneområda. Med unntak av området ved Billingen ligg alt furuskogareal på Nordsida av Billingsdalen utanfor vernegrensene. Det same gjer aktuelle areal i skoggrensa rundt Oppnose. Det er såleis tilgang på prøvemateriell også utanfor verneområda.

Den gamle furuskogen er ein viktig del av verneformålet med alle dei tre aktuelle verneområda. I reservatet er det eit spesielt ansvar for å ta vare på eldre furu, daud og levande. Dette gjeld og som medium for sopp og lav. Kjerneprøver kan føre til roteskader i levande tre og kuttskader i daude tre kan gjere det vanskelegare, og forstyrre, nedbryting av daude tre ved at naturleg utvikling av sopphyfer tek slutt. Dette kan og gjelde raudlisteartar.

Vi vurderer det slik at prøver innanfor verneområde som er aktuelle kan reduserast til eit minimum. Ut ifrå tidlegare forvaltningspraksis på området er det gjeve løyve til å ta 8 - 10 tre til boreprøver i levande tre, og 5 – 6 tre til vedprøver i daude tre i nasjonalpark. I reservatet må talet på prøver ligge lågare sidan artsvernet her er strengare, 6 - 8 tre til boreprøver i levande tre og 4 – 5 tre til vedprøver i daude tre. I landskapsvernområdet utgjer også plantelivet ein viktig del av verneformålet. Den gamle furuskogen i Mysubytta landskapsvernområde er glissen og ein meiner at talet på prøver bør liggje på den same som for reservatet. I landskapsvernområdet, 6 - 8 tre til boreprøver i levande tre 4 - 5 tre til vedprøver i daude tre. Med så få prøver på eit så stort område meiner forvaltaren at tiltaket ikkje vil ikkje stri mot verneformålet og ikkje påverke verneverdiane nemnande.

Sjølv om vilkåra er oppfylt, gjev det ikkje søkjar noko krav på dispensasjon. Det må gjerast ei konkret vurdering om ein skal gje dispensasjon frå verneforskrifta, der fordelar og ulemper skal vektast mot kvarandre. I den konkrete skjønsmessige vurderinga skal ein sjå på omfanget av miljøverknaden og kor nødvendig tiltaket det er søkt om er, og dei omsyn som positivt talar for tiltaket det er søkt om, og om det vil stri mot verneverdiane om tilsvarande dispensasjonssøknader som dette blir gjeve løyve i framtida.

Det som talar i mot å gje dispensasjon er fyrst og fremst at dette er eit fysisk inngrep. Som kan føre til tap eller svekke i ressursen av levande og daud furu. Det er derfor viktig å vurdere mengda av prøver som kan tålast. Dette vil til ein viss grad avhenge av vernegraden på dei enkelte areala.

Det som kan tale for å gje dispensasjon er to forhold. Det positive ved undersøkinga er at slik forskning vil auke kunnskapen og utfylle kunnskapsgrunnlaget som er gjort i andre område. Det er og påpeikt i fleire samanhengar at verneområda skal vera eit område, ein kunnskapsbank for framtidige generasjonar. Forvaltninga har såleis eit viktig ansvar for leggje til rette for at forskning får tilgang til områda, men da innanfor dei grensene som gjer at det ikkje går utover formålet med vernet.

Når det gjeld presedensverknad av tiltaket i forhold til framtidige liknande tiltak så vil vilkåra setja snevre grenser for kva det blir gjeve løyve til. Ein må vurdere alle søknader individuelt, og det skal svært sterke grunnar til for å gje løyve til same undersøkingar som denne seinare. Da må det m.a. vera svært godt dokumentert kvifor ein må supplere kunnskapen om emnet. Erfaringa viser at forskning generelt er lite utbreidd i Breheimen, men kan sjølv sagt bli det i framtida.

Tiltaket må også vurderast etter dei miljørettslege prinsippa. Kunnskapsgrunnlaget er godt i desse områda (jf. naturmangfaldlova § 8), blant anna som følgje av utgreiingar i samband med verneplanprosessen, mellom anna Miljøfagleg utredning sin rapport 2005:13 Biologisk mangfald i Breheimen. I tillegg til eigen registreringar forvaltninga har gjort. Tiltaket vil ikkje føre til kjente negative verknader så lenge ein held det innafor strenge rammer (vilkårsetting). Verknadane på naturmiljøet er kjent, og det blir små irreversible skader på naturmangfaldet ved uttak av prøvene. Det er sjølvsagt ei tålegrense for kor mykje kor stor prøveaktivitet ein kan tillate. Til no her det ikkje kjente likande prosjekt i dei tre verneområda. Seinare prosjekt vil bli nøye vurdert før ein tillet liknande. Det er ikkje andre kjente påverknader på økosystemet. Det er ikkje andre kjente måtar å gjennomføre prøvetaking på som er meir skånsam. (jf. naturmangfaldlova § 10). Boringa i tre og uttak av treprøver er vurdert som ikkje å kome i nemneverdig konflikt med verneverdiane og verneformålet i denne delen av nasjonalparken, i landskapsvernområdet eller i reservatet (jf. naturmangfaldlova § 12 med krav om miljøforsvarlige teknikkar og driftsmetodar). Det er derfor ikkje behov for å ta i bruk føre-var prinsippet (jf. naturmangfaldlova § 9). Det er ikkje kjente farer for miljøsvemming, men skulle det oppstå så må det vurderast om det skal lastast tiltakshavar (naturmangfaldlova § 11, kostnadane ved miljøsvemming skal bærast av tiltakshavar).

Nasjonalpark forvaltaren vurderer prøvetaking som eit lite nemnande tiltak innanfor dei vilkåra som er satt. Tiltaket er vurdert både etter § 4 i verneforskrifta og naturmangfaldlova §§ 8-12. Dette tiltaket er vurdert som akseptabelt.

Nasjonalparkforvaltaren meiner tiltaket kan gjennomrast innanfor dei rammene som er sette, utan at det strir mot vernereglane eller går nemnande utover verneverdiane i nasjonalparken, reservatet eller landskapsvernområdet.